

רשימת תיוג: כיצד לוודא שהמחקר שלך רגיש מגדרית

הקדמה

מטרתה של רשימת תיוג זו הנה לסייע לחוקרים. ות לוודא שהמחקר שלהם. רגיש מגדרית, ואינו תורם - גם אם בהיסח הדעת - להעמקת חוסר השוויון בין מגדרים והצטלבויות מיקומי שוליים.

החל בשלב הראשוני של ניסוח שאלות המחקר וכלה בדיווח על המסקנות, רשימת תיוג זו נועדה לספק לצוותי המחקר - בעיקר אלו מהם שחסרים רקע בלימודי מגדר - כלים לחשיבה ביקורתית על גישתם למחקר. מטרתה של רשימת התיוג היא לחקור את הנחות שאולי יש לצוותים בעת ביצוע המחקר, וכן לזהות מקרים פוטנציאליים שבהם עבודת מחקר גורמת לאי-שוויון. רשימת התיוג נוסחה ספציפית על-ידי חוקרים. ות מתחום הרפואה והיא שמה דגש על תחום זה; אולם, רוב השאלות הנשאלות כאן חלות גם על תחומי מחקר אחרים.

רשימת התיוג נוסחה על-ידי חוקרים. ות שרובם. נ ממוסדות אקדמיים וארגונים חוץ-ממשלתיים מובילים בתחומם, שרובם ממוקמים בצפון הגלובלי, ולכן נקודת מבטם. עשויה להגביל את הישימות האוניברסאלית של השאלות הנכללות בה.

משום שמוסדות אלו נמצאים במקום פריווילגי מבחינת מיקומם הגלובלי, מטרתן של השאלות היא גם לחקור את יחסי הכוחות שעשויים להשפיע על מסלולו של פרויקט, ולהתמודד עם חוסר האיזון בכוחות שנגרם כתוצאה מתנאים אלה.

לפיכך, רשימת התיוג מנסה ליידע מחקר שמתבצע על-ידי מוסדות בעמדת כוח דומה, ואינה טוענת לישימות הומוגנית.

בסופו של יום, שילוב מסגרת רגישה מגדרית במחקר ישפר לא רק את תוצאות פרויקט המחקר, אלא גם את הבנתנו את השפעות המגדר וההצטלבויות בתחומי המחקר השונים.

הגדרות

תפיסה מוטעית נפוצה לגבי מחקר רגיש מגדרית היא שעליו להתמקד ספציפית בסוגיה, נושא או שאלה מגדרית. בניגוד לדעה הרווחת, "מחקר רגיש מגדרית אינו מחקר על נשים או על יחסים בין מגדרים; זהו מחקר שמתחשב במגדר כמשתנה משמעותי." מחקר רגיש מגדרית הוא מסגרת שתפקידה לשפר את הבנתנו בנושא מסוים באמצעות ציון האופן בו ההצטלבות בין זהויות כגון מגדר, גזע, מעמד, מוגבלות, זהות להטבא¹ (לתיאור טיב החיבורים ביניהן משמש המונח "הצטלבויות"²) עשויה להשפיע על התוצאות של חקירה מסוימת. המונח "רגישות מגדרית" לקוח מהשלב השלישי מתוך חמשת השלבים במדד ארגון הבריאות העולמי להיענות מגדרית.³ מונח זה מוגדר כמדיניות, תוכניות או מחקר ש"לוקחים. ות בחשבון נורמות, תפקידים ויחסים מגדריים." שני השלבים הבאים, "ספציפיות מגדרית" ו"טרנספורמטיביות מגדרית" לוקחים הלאה את הרגישות המגדרית, לקראת פתרון פעיל של מצבי אי-שוויון מגדריים והצטלבויותיים.

כיצד להשתמש ברשימת התיוג

רשימה זו עוצבה בעיקר ככלי מזהה הקורא תיגר על הנחות יסוד שישויות להתקיים במחקר. בעת השלמת התרגיל, יתכן שיעלו שאלות שעבורן התשובה הרלוונטית למחקר שלך תהיה "לא". רוב השאלות יציעו פרספקטיבה חדשה שניתן לשלב בקלות במתודולוגיית המחקר שלך. לדוגמה: שאלה אחת בשלב ההצעה היא "האם צוות המחקר שלך יצר קשר עם קבוצות מקומיות רלוונטיות כלשהן?" אם התשובה שלילית, ניתן לטפל בליקוי זה באמצעות יצירת קשר עם קבוצות מקומיות על מנת לגשת למחקר ממקום הוליסטי יותר, בעל מיקוד מקומי חברתי. אולם, בנוגע לשאלות אחרות יתכן שיהיה קשה יותר ליישם שינוי משמעותי במבנה המחקר. כדי לטפל באתגרים הגדולים יותר, בסוף רשימת התיוג תופיע רשימת משאבים שמטרתה לסייע לחוקרים. ות ללמוד כיצד להשתמש במסגרת רגישה מגדרית.

שלב ההצעה

בעת ניסוח שאלות מחקר והכנה למחקר

מה הן הנורמות המגדריות עבור האזור בו המחקר מתבצע? האם קיימות נורמות ספציפיות לגבי התנהלות בין מגדרים שונים שיכולות להשפיע על איסוף נתונים (לדוגמה: בין חוקר גבר זר למרואיינת אישה מקומית)?

האם המחקר שלך נותן מרחב לזהויות מודרות מעבר לבינאריה של גבר-אישה? האם כללת מרחב לבחירת לשון פנייה? האם לקחת בחשבון את הצרכים המגדריים הספציפיים של אוכלוסיות להטבא"ק?

האם השתתפות נשים במחקר כלשהו דורשת אישור של גבר קרוב משפחה?⁴

האם המחקר שלך כולל נתונים מנשים ואנשים מגוונים. ות מגדרית? האם המשתתפים. ות בניסוי שלך משקפים. ות את הגיוון המגדרי שקיים בעולם האמיתי?

האם המחקר שלך מתחשב בהבדלים הצטלביים בין/בתוך קבוצות אוכלוסייה שונות המשתתפות במחקר? האם התכונות לתת מענה לצרכים ספציפיים של תת-קבוצות אתניות/תרבותיות/דתיות/סוציאקונומיות/השכלתיות בתוך הקטלוג הרחב יותר של קבוצות מגדר מודרות?

האם התכונות לתת מענה לצרכים ספציפיים של אוכלוסיית המחקר הסובלת ממוגבלויות? האם המחקר שלך מתוכנן כך שיהיה נגיש לאנשים בעלי ות גופים מגוונים?

האם שאלת המחקר שלך משקפת הבנה מספקת של ההשפעות השונות/הלא פרופורציונליות שיש למדיניות קיימות מסוימות על זהויות מגדר מודרות?

את האינטרסים של מי משקפת שאלת המחקר? האם השאלה גורמת נזק שלא ביוזעין לקבוצות מודרות בקהילה הנוכחת במחקר באמצעות כפייה של יחסי כוחות או רצונות חיצוניים על הקהילה?

האם צוות המחקר יצר קשר עם קבוצות ארגון/תמיכה מקומיות רלוונטיות כלשהן (ארגוני נשים, ארגונים דתיים, ארגונים נגד גזענות וכו'). שעשויות להעשיר את ההבנה המגדרית בתחום/אזור ספציפי זה?

האם יש לך קשר ישיר עם אנשים שהמחקר שלך משפיע על חוויות חייהם.?

בעת הרכבת צוות המחקר

האם לקחת בחשבון את האיזון המגדרי והגזעי בצוות המחקר שלך והרכבת ביוזעין קבוצה מגוונת של חוקרים. ות? אם לא, האם ישנם צעדים שניתן לנקוט על מנת לחזק את האיזון בצוות המחקר שלך בשלב הבא ו/או לוודא איזון בעת שקלול התוצאות? האם צוות המחקר שלך מיישם עבודה טרנספורמטיבית מגדרית ואנטי-גזענית?

האם בדקת באופן הולם את מאזן המימון בין השותפים. ות כדי לוודא שחוסר האיזון לא ישנה את מהלך המחקר?

האם לקחת בחשבון את יחסי הכוחות שעשויים להיות לא מאוזנים בצוות המחקר? האם נערכת לטיפול בפערי צפון-דרום בין משתפי. ות הפעולה בפרויקט?

האם לקחת בחשבון את ההטיות הפנימיות של החוקרים. ות בצוות לפני תחילת המחקר? האם עברת הכשרה לטיפול בהטיות לא מודעות או השתתפת בשיח משמעותי בנושא אינקלוסיביות?

שלב המחקר מתודולוגיה

האם השתמשת בשפה וטרמינולוגיה נכונות בשאלות המחקר שלך (דהיינו: ללא סטריאוטיפים כוללניים, אוצר מילים שנשען על הפכים או שפה המרמזת שקיימים רק שני מגדרים)?

האם התחשבת באופן הולם בתזמון ובמיקום המחקר שלך? האם נערכת לתת מענה לצרכים הייחודיים של קבוצות מגדר מופלות שיתכן שעליהן לעבוד במשק בית בגלל מצבן הסוציאקונומי בזמן שאת. ה עוסקת. במחקר⁵? האם נערכת לעסוק במחקר בזמן שא. נשים אלה עובדים. ות ולהתגמש לפי לוחות הזמנים שלהם.ן?

האם את. ה כוללת. מגדר ומשתנים סוציודמוגרפיים רלוונטיים אחרים (דהיינו: מוגבלויות, מוצא אתני, זהות להטבא"ק) כסמנים בחומר הממצאים שנאסף מהמשתתפים. ות במחקר? האם הנתונים עוברים הפרדה על מנת לשים לב לשינויים בין הקבוצות?

האם הערכת את שאלות המחקר שלך כדי לוודא שאין הטיה מגדרית בתהליך יצירת הנתונים או בשאלות עצמן?

האם הדגימה שלך משקפת את הגיוון המגדרי באזור? מהן הדמוגרפיות שנכללות במחקר שלך, וחשוב מכך - אילו קבוצות חסרות?

בעת איסוף נתונים

האם לקחת בחשבון מי צריך. ה לנהל ראיונות וקבוצות מיקוד? האם ציוותת חוקרים. ות מקבוצות מודרות יחד עם מרואיינים. ות מקבוצות מודרות (לדוגמה: חוקרות נשים יחד עם מרואיינות נשים) על מנת לקדם דו-שיח פתוח וכנה יותר? אם לא, מדוע לא?

האם את. ה משתמשת. בשפה תקנית ונגישה או בדו-שיח הולם עם המרואיינים. ות שלך? האם השיח ואוצר המילים בשימוש על-ידי הצוות שלך רגישים לשוני ברמות השכלה שעשוי להשפיע באופן לא פרופורציונלי על מרואיינים. ות מקבוצות מודרות?

האם וידאת שהניסויים יערכו בפרטיות מספקת על מנת שניתן יהיה לקיים שיחות משמעותיות יותר עם מרואיינים. ות מקבוצות מודרות? האם קיבלת את האישורים המתאימים לקיים שיחות פרטיות והאם לקחת בחשבון אילו חוקרים. ות רצוי שיהיו נוכחים. ות באינטראקציות כאלו? (לדוגמה: לוודא שנשים יראיינו נשים באזורים גאוגרפיים מסוימים)?⁶

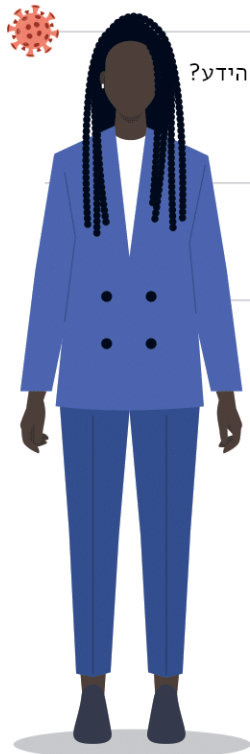
האם לקחת בחשבון כיצד עמדת הכוח שלך עשויה להשפיע על העבודה באיסוף נתונים ומול מרואיינים. ות?

האם כללת חוקרים. ות, משת"פים. ות ומיישמים. ות מקומיים. ות בתהליך הפקת הידע? האם את. ה מעריך. ה את תרומתם. ן במקום להעמיק את האליטיזם? האם את. ה מקשיב. ה באופן פעיל לצורכי הקהילה ביחס לפרויקט המחקר שלך?

האם וידאת שנבחותך לא תגרום נזק לקבוצות המודרות שאת. ה חוקר. ת?

**שלב ההפצה
לאחר המחקר**

האם המסקנות שלך מתחשבות בהשפעת המגדר על התוצאות שלך?

האם ההמלצות שלך מציגות עדשה מגדרית שמבינה את השלכות המחקר שלך על קהילות מודרות?
האם ניתן להחיל המלצות מדיניות באותו אופן על כל האנשים מבלי לגרום לנזק מגדרי או אחר?

האם התוצאות שלך תורגמו לפורמט נגיש וקל לקריאה שיהיה זמין עבור המרואיינים. ות שלך
וקהילותיהם? האם עדכנת את המרואיינים. ות שלך בממצאיהם?

אילו מאמצים עשית ליישם את ממצאי המחקר באופן שיאתגר ביעילות מוסדות שמנציחים אפליה?

האם הדגימה שלך משקפת את הגיוון המגדרי באזור? מהן הדמוגרפיות שנכללות במחקר שלך,
וחשוב מכך- אילו קבוצות חסרות?

מקורות

5. עצות פרקטיות, המתאימות לחלק משאלות רשימת התיג, לאיסוף נתונים באופן תגובתי מגדרית: https://www.bioversityinternational.org/fileadmin/_migrated/uploads/tx_news/Practical_tips_for_gender_responsive_data_collection_1658_02.pdf
6. המלצות לשינויי שפה על מנת ליצור שאלות יותר ניטרליות מגדרית: <https://www.forbes.com/sites/kimelsesser/2020/07/08/how-to-use-gender-neutral-language-and-why-its-important-to-try/?sh=4d682ee226ba>
7. הסבר על החשיבות של הכללת קולות מיעוטים במחקר ועל הסיבות לייצוג חסר של דמוגרפיות גזעיות מודרות בתהליך המחקר: <https://ftdregistry.org/press/minority-voices-ensuring-racial-and-cultural-diversity-research-0>
8. מאגר של תמונות סטוק חינמיות המייצגות אנשים מגוונים. כדי לעודד מאמצים לגיוס מגוון בתהליך המחקר, כך שהמשתתפים ות ירגישו רצויים. ות ומוערכים. ות במחקר: <https://recruit.ucsf.edu/free-images-increase-diversity-study-materials>
9. מאגר של אסטרטגיות (שפה מפושטת, קרבה לתחבורה ציבורית, כתוביות שמע וכו') לטיפול במחסומי נגישות במספר שלבים בתהליך יצירת המחקר (גיוס, הסכמה, תחבורה, התערבות וכו'): <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5104996/table/tbl1/?report=objectonly>
10. רשימת תיג לאירועי מחקר פנים אל פנים המוודאת נגישות במהלך אינטראקציות: <https://www.amrc.org.uk/accessibility-checklist-for-face-to-face-engagement>
11. הסברים לחוקרים. על טרמינולוגיה, זהויות והצטלבויות בקהילת הלהטבא"ק: <https://hsc.unm.edu/programs/nmcareshd/docs/:ק:lgbtq-guidelines.pdf>
12. הדרכה ממוקדת בניתוח מגדרי במחקר מערכות בריאות: Morgan R et al., Health Policy and Planning, Volume 31, Issue 8, October 2016, Pages 1069–1078, <https://doi.org/10.1093/heapol/czw037>.

עורכת ראשית: Emily Hardy, Georgetown University, USA

עם משוברים מאת:

- Claire J. Standley, Georgetown University, USA & Heidelberg Institute of Global Health, Germany
- Lila Dos Santos Gomes, Yarrow Global Consulting, Germany
- Asha George, University of the Western Cape, South Africa
- Sarah Simpson, EquiACT, France
- Carmen Sant Fruchtmann, Swiss Tropical Public Health Institute, Switzerland
- Ateeb Ahmad Parry, BRAC James P. Grant School of Public Health, Bangladesh
- Eliane Lakam, Independent Consultant, USA

תרגום: דורי הולצמן

משאבים

1. ניתן למצוא מבחר משאבים בנושאי גיוון, הוגנות והכללה במרכז המשאבים של AMRC: <https://www.amrc.org.uk/pages/category:/AMRC-edi-resource-hub?Take=20>
2. דוח ומאמר מקיף המספק קווים מנחים לתכנון מערכת ניטור מבוססת-תוצאות (RBM) רגישה מגדרית: <https://www.oecd.org/dac/gender-development/GIZ-guidelines-gender-sensitive-monitoring.pdf>
3. הסבר של אוקספם לגבי מתודולוגיה ממוגדרת ומשאב שתוכנן ספציפית עבור חוקרים. ות במטרה לעודד את אימוץ המסגרת הממוגדרת: <https://oxfamlibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/620621/gd-integrating-gender-research-planning-210219-en.pdf;jsessionid=B3851B66884F4790B36F4BDFEB50EFF9?sequence=1>
4. הסבר פשוט על החשיבות של שילוב גישה ומסגרת רגישה מגדרית: Leduc, Brigitte. Guidelines for Gender Sensitive Research . Nov. 2009, www.icimod.org/wp-content/uploads/2019/12/Guidelines-for-Gender-Sensitive-Research.pdf

תודות

תודה רבה לקבוצת העבודה "מגדר וקורונה" שאפשרה ועודדה שיתוף פעולה זה!

ניסוח למראה מקום: Emily Hardy, Lila Sax dos Santos Gomes, Asha George, Eliane Lakam, Ateeb Ahmad Parry, Carmen Sant Fruchtmann, Sarah Simpson and Claire J. Standley (2021) Gender checklist: Ensure your research is gender sensitive, Gender and COVID-19 Working Group